

เชื่อที่เป็นสาเหตุของอาการอุจจาระร่วงในชนบทไทย

และการศึกษาแหล่งของเชื้อโรคเหล่านี้ภายในหมู่บ้าน

ได้ทำการศึกษาผู้ป่วยอุจจาระร่วงที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลสูงเนิน (จังหวัดนครราชสีมา) จำนวน ๔๕๐ คน ในช่วงระหว่าง ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ และศึกษา incidence ของอาการอุจจาระร่วงในหมู่บ้านหนึ่งใกล้โรงพยาบาลสูงเนิน เปรียบเทียบกันในช่วงตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๒๔ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ ด้วยหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยประชากร ๖๒๕ คน ๑๒๕ หลังคาเรือน มีเจ้าหน้าที่เข้าไปเก็บบันทึกและเก็บตัวอย่างอุจจาระ ในหมู่บ้าน ๖ วันในหนึ่งสัปดาห์ จะเก็บตัวอย่างอุจจาระจากผู้ป่วยอุจจาระร่วง และตัวอย่างอุจจาระจากผู้ที่ไม่มีอาการอุจจาระร่วง ๓ กลุ่มคือ บุคคลในครอบครัวเดียวกันที่มีอายุใกล้เคียงกับผู้ป่วยที่สุด (control A) บุคคลจากบ้านข้างเคียงที่มีอายุและเพศเดียวกันกับผู้ป่วย (control B) และ control C ที่มีอายุและเพศเดียวกันกับผู้ป่วย ซึ่งเลือกจากประชากรในหมู่บ้านในช่วงทุกสองสัปดาห์ กลุ่มนี้เพิ่มเติมเข้ามาเนื่องจากการหาบุคคลที่มีอายุและเพศเช่นเดียวกับผู้ป่วยจากบ้านข้างเคียงค่อนข้างหาได้ยาก (episode ของอาการอุจจาระร่วง หมายถึง การถ่ายอุจจาระเป็นน้ำสองครั้งหรือมากกว่าขึ้นไปภายใน ๒๔ ชั่วโมง และมีอาการดังกล่าวไม่เกิน ๓๒ ชั่วโมง ตลอดจนการศึกษาพบว่าผู้ป่วยที่มี episode หรือจำนวนครั้งของอุจจาระร่วงมากกว่า ๑ ครั้ง จะห่างกันไม่น้อยกว่า ๓ เดือนขึ้นไป)

ผู้ป่วย ๔๕๐ คน ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลสูงเนินพบว่า ๓๔ % (๑๐๑ คน) เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปีและเด็กกลุ่มนี้มีอัตราป่วยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น (age-specific incidence เท่ากับ ๖๔/๑๐๐๐ ในขณะที่กลุ่มอายุอื่นเพียง ๓-๑๒/๑๐๐๐) พบผู้ป่วยตลอดทั้งปี มีผู้ป่วยมากในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน และพฤศจิกายน-ธันวาคม ตรงกับฤดูร้อนและฤดูหนาว ตามลำดับ

ส่วนในหมู่บ้าน พบว่าประชากรเพียง ๑๓ % (๕๐ คน) ป่วยด้วยอาการอุจจาระร่วง รวม ๑๓๒ ครั้งในช่วงเวลาดังกล่าว ได้เก็บตัวอย่างอุจจาระรวม ๑๓๒ ตัวอย่าง จากผู้ป่วย ๑๒๐ ตัวอย่าง จาก control A, 45 ตัวอย่างจาก control B และ ๑๓๐ ตัวอย่างจาก control C พบว่าอัตราป่วยสูงมากในเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปีเช่นกัน (age-specific incidence ๘๐๐/๑๐๐๐ ในขณะที่กลุ่มอายุอื่นเพียง ๘๐-๓๔๐/๑๐๐๐) มีถึง ๑๕ % ของเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปีที่มีอาการอุจจาระร่วงมากกว่า ๑ ครั้ง พบผู้ป่วยมากในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายนเพียงช่วงเดียว ต่างจากโรงพยาบาลที่พบผู้ป่วยมากในช่วงฤดูหนาวด้วย

สำหรับเชื่อที่เป็นสาเหตุ จะมีความแตกต่างกันบ้างในโรงพยาบาลและในหมู่บ้าน (รูปที่ ๓ - ๔) อย่างไรก็ตามจะสรุปได้ว่า Rotavirus, enterotoxigenic B.coli (ETEC) และ Shigella เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดอาการป่วยด้วยอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า

๕ ปีลงมา โดยเฉพาะเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปี ในกลุ่มอายุตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปทั้ง Shigella และ ETEC เป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วย seasonal incidence ของ Rotavirus สูงในช่วงฤดูหนาวคือเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม (๖๐ % ของผู้ป่วยอุจจาระร่วงในเด็กทั้งหมด ที่โรงพยาบาล) ส่วน ETEC พบมากในช่วงเดือนเมษายน, พฤษภาคม และมีถุนายนใน Shigella กลับพบได้ตลอดทั้งปีไม่มี seasonal incidence ชัดเจน Campylobacter jejuni พบในเปอร์เซ็นต์ต่ำกว่ากลุ่มเชื้อที่กล่าวข้างต้น เพียง ๔ % (๖ จาก ๑๖๒) ของเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปีที่มีอาการอุจจาระร่วงในโรงพยาบาล และเพียง ๑๒ % (๒ จาก ๑๖) ของเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปีที่มีอาการอุจจาระร่วงในหมู่บ้าน

